

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTOR: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU.

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RADULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDAȚOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studenții plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

SUMAR:

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I: Constantin G. Dobrescu cu Ana N. Manoil și altul.— Stehan Răducanu cu Societatea Română de produse chimice din Valea-Călugărească.— Observație de d-l D. Alexandrescu.*

Curtea de apel din Iași, secțiunea II: Ministerul domeniilor cu A. Fondianer.

Tribunul județului Tecuci: P. Sakelarie cu Euf. Sakelarie.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ.— *Observație de S. R.*

Constituirea secțiunilor Curței de casațiune.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA I.

Audiența dela 19 Ianuarie 1910

Președinta d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

Const. G. Dobrescu cu Ana N. Manoil și altul

LEGEA PROPRIETARILOR.— PLATĂ DE CHIRIE.— CHITANȚA LIBERATORIE.— OPOZABILITATE.— TRANSCRIERE.— ACȚIUNE ÎN REPETIȚIUNE.— ART. 1023 ȘI 1394 C. CIVIL.

LEGEA PROPRIETARILOR.— HOTĂRIRE.— PRONUNȚARE ÎN 24 DE ORE.— APEL.— INTERVENȚIUNE.— NULITATE.— OMIȘIUNE ESENȚIALĂ.— ART. 4, 6 ȘI 12 LEGEA PROPRIETARILOR.

1° Din dispozițiunile art. 1394 din codul civil rezultă că numai chitanțele de plata chiriei pe doi ani viitori sau pe mai mulți trebuiesc să fie transcrise pentru a fi opozabile celor de al treilea.

Prin urmare, când e vorba de plata unei chirii pe mai puțin de doi ani, o asemenea plată este opozabilă fără a fi transcrisă.

2° În virtutea art. 1023 din codul civil, ceea ce se plătește înainte de termen, nu se mai poate repeti. În tot cazul, acțiunea în repetițiune prevăzută de art. 1092 c. civ. nu se poate exercita decât de debitorul care a plătit, iar nicidecum de creditor.

3° Dispozițiunile art. 6 din legea proprietarilor,

în ce privește termenul pronunțării hotărârii în 24 de ore, se aplică numai la hotărârile cari se pronunță de judecătorul de ocol sau de președintele tribunalului în prima instanță, iar nicidecum în apel, de oarece apelul se judecă conform art. 12 din aceeași lege, care nu prevede nici un termen în care trebuie să se pronunțe hotărârea.

4° Nulitatea cererii de intervențiune pentru motivul că nu s'a arătat domiciliul intervenientului, nefiind de ordine publică, nu poate fi invocată după ce s'a admis în principiu cererea de intervenție și după ce părțile au intrat în discuțiune asupra fondului procesului.

Prin urmare, dacă recurentul n'a invocat la timp acest motiv de nulitate, bazat pe dispozițiunile art. 4 din legea proprietarilor, nu se poate plânge de omisiune esențială din partea instanței de fond, care nu s'a pronunțat în privința lui.

No. 31.— Respins, ca nefondat, recursul făcut de Constantin G. Dobrescu contra sentinței tribunalului Ilfov, secțiunea IV, cu No. 538 din 1909, dată în proces cu Ana N. Emanoil și Căpitan Floroiu.

S'au ascultat: d-l avocat Stoian, în dezvoltarea motivelor de casare; d-l avocat Dumitrescu, în combateri.

Curtea, deliberând,
Asupra motivelor III, IV și V de casare:

III. «Violarea art. 1429 alin. 2 c. civ., greșită interpretare a art. 1394 c. civ. și violarea acestui text de lege combinat cu art. 722, 723 și 725 pr. civ.

«Tribunalul nu a ținut seamă de obligațiunea principală ce au chiriașii de a plăti chiria la termenele stipulate în contractul de închiriere. În speță, fiind vorba de un contract transcris în registrele tribunalului notariat Ilfov, chiar de chiriaș, stipulațiunile lui, între cari și aceia de a se plăti chiria din 4 în 4 luni, sunt opozabile terților. Ceea ce înseamnă însă în primul rând că pot fi invocate și de terțiu contra chiriașilor.

IV. «Greșită interpretare a art. 1533 c. civ. și exces de putere. «Tribunalul deși constată în urma expertizei ordonată că sem-

nătura Căpitanului Floriu ca proprietar și soț pentru autorizare, pusă pe chitanța de plata chiriei este contra-făcută de soția sa, lucru ce-l recunoaște și aceasta, totuși consideră plata valabil făcută sprijinindu-se pe afirmația Căpitanului Floroiu, că soția sa a avut mandat tacit ca să încaseze chiria și să-l semneze.

«Or, din spiritul și interpretarea constantă ce s'a dat art. 1533 c. civ. rezultă că un mandat tacit poate fi opozabil mandantului, și acelaia cu care mandatarul contractează. Nicăeri nu se spune că un asemenea mandat tacit poate fi opozabil terților de bună credință pentru a fi prejudiciați în drepturile lor.

V. «Violarea art. 1092 c. civ., exces de putere și omisiune esențială.

«Am arătat înaintea tribunalului și se constată din concluziunile depuse, că după contractul de închiriere, chiriașul era dator ca să plătească chiria în trei rate anuale, din 4 în 4 luni anticipat.

«Rezultă că chiriașul dacă a făcut plata pe mai bine de un an înainte, a făcut o plată fără debit și urmează a fi obligat a o repeti, mai ales când este vorba de un terțiu, care nu a fost pus măcar în cunoștință de plățile făcute peste termen; numai prin exces de putere, violând dispozițiunile acestui art. și săvârșind o omisiune esențială întrucât nu se pronunță asupra acestui argument juridic, tribunalul 'mi respinge acțiunea».

Având în vedere că din sentința adusă în recurs, rezultă că recurentul C. G. Dobrescu a cumpărat dela soții Ana Căpitan Floroiu și Căpitan Floroiu un imobil, care se găsea închiriat intimaților Ana N. Emanoil și N. Emanoil cu contract al cărui termen expiră la 23 Aprilie 1911; că actualul proprietar, recurentul, pe motiv că numiții intimați, chiriașii săi, nu 'i au plătit chiria la termenul prevăzut în contract, le-a intentat acțiune la judecătoria ocolului V București conform legii proprietarilor pentru rezilierea contractului de închiriere și evacuarea imobilului închiriat, acțiune care a fost respinsă de judecătorul de ocol ca nesuștinută; că recurentul făcând apel, în cursul judecăței în apel, Căpitanul Floroiu a făcut cerere de intervenție și tribunalul prin sentința supusă recursului, a admis această cerere de intervenție și a respins ca nefondat apelul făcut de recurent;

Considerând că tribunalul constată în fapt că intimații Ana N. Emanoil au plătit soților Floroiu chiria imobilului până la 23 Iulie 1910, plata fiind făcută în timpul când soții Floriu erau încă proprietarii imobilului; că deși se constată că chitanța de primirea chiriei a fost semnată de Ana Floroiu care a semnat și pe soțul său, totuși plata chiriei este valabil făcută, deoarece Căpitanul Floroiu a declarat în instanță că soția sa a avut mandat verbal dela dânsul să primească chiria și să-l semneze; că această plată a chiriei fiind valabil făcută față de proprietarii de atunci, ea este opozabilă și recurentului actualul proprietar, care nu poate avea mai multe drepturi decât autorii săi soții Floroiu cari i-au vândut imobilul; că în asemenea împrejurări, tribunalul hotărând că plata chiriei este valabil făcută și opozabilă recurentului, n'a violat nici un text de lege, și prin urmare motivul IV de casare este neîntemeiat;

Considerând că din dispozițiunile art. 1394 c. civ. rezultă că numai chitanțele de plata chiriei pe doi ani

viitori sau pe mai mulți ani trebuie să fie transcrise pentru a fi opozabile celor d'al treilea; că, în speță, tribunalul constatând că e vorba de plata unei chirii pe mai puțin de doi ani și hotărând că o asemenea plată este opozabilă recurentului și fără a fi transcrisă, a făcut o justă-aplicațiune a sus citatului text de lege, prin urmare și motivul III de casare este neîntemeiat;

Considerând că în virtutea art. 1023 c. civ. ceea ce se plătește înainte de termen, nu se mai poate repeti, că în tot cazul acțiunea în repetițiune prevăzută de art. 1092 c. civ., nu se poate exercită decât de debitorul care a plătit, în speță intimații soții Emanoil, iar nicidecum de creditor recurentul de azi; că deci în speță nu este cazul a se aplică art. 1092 c. civ., că de altfel recurentul nici n'a invocat înaintea tribunalului argumentul bazat pe art. 1092 c. civ. astfel că tribunalul n'a violat acest articol și nici n'a putut săvârși omisiunea esențială ce se invoacă; prin urmare și motivul V de casare este neîntemeiat.

Asupra motivului I de casare:

I. «Violarea art. 6 din legea proprietarilor dela 1903, întrucât tribunalul s'a pronunțat peste termenul prevăzut de acest articol, adică după trecerea a 48 ore dela desbateri».

Considerând că dispozițiunile art. 6 din legea proprietarilor, în ce privește termenul pronunțării hotărârii în 24 ore, se aplică numai la hotărârile cari se pronunță de judecătorul de ocol sau de președintele tribunalului în primă instanță, iar nicidecum în apel, care se judecă conform art. 12 din aceeași lege și care articolul nu prevede nici un termen în care trebuie să se pronunțe hotărârea; că în speță, sentința supusă recursului, fiind pronunțată în apel, tribunalul nu era dator să se pronunțe în 24 ore, prin urmare și motivul I de casare este neîntemeiat.

Asupra motivului II de casare:

II. «Omisiune esențială. Tribunalul nu discută și omite a se pronunța asupra mijlocului de apărare ridicat de subsemnatul, care a cerut precum se constată din corpul sentinței atacate și din concluzii, anularea cererei de intervenție făcută de Căpitanul Floroiu, întrucât nu purta domiciliul acestuia, conform prevederilor art. 4 din legea proprietarilor.

«Dacă tribunalul nu ar fi omis să se ocupe de acest mijloc de apărare, desigur că situațiunea juridică a mea ar fi fost alta».

Având în vedere că din sentința supusă recursului se constată că recurentul n'a invocat cu ocaziunea discuțiunii admisibilităței în principiu a cererei de intervenție, nulitatea rezultată din neobservarea formalității prevăzută de art. 4 din legea proprietarilor;

Considerând că această formalitate nefiind de ordine publică, nulitatea rezultată din neobservarea ei nu mai putea fi invocată de recurent după ce s'a admis în principiu cererea de intervenție făcută de Căpitanul Floroiu și după ce părțile au intrat în discuțiune asupra fondului procesului; că prin urmare recurentul neinvocând la timp

dispozițiunile art. 4 din legea proprietarilor, nu se poate zice că este omisiune esențială din partea tribunalului dacă nu s'a pronunțat asupra acestui motiv de nulitate, deci și motivul II de casare este neîntemeiat;

Că astfel fiind, recursul se găsește nefondat și ca atare urmează să fie respins.

Pentru aceste motive, respinge.

Notă.— Asupra punctelor decise prin hotărîrea de mai sus, a se vedea D. Alexandresco, în Coment. sale de drept civil, t. V, p. 151 urm. și t. IX, p. 153, text și nota 2.

Audiența dela 26 Februarie 1910

Președintele d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

Stelian Răducanu cu Societatea Română de produse chimice
din Valea-Călugărească

RESPONSABILITATE. — PREZUMȚIE DE CULPĂ. — PEEJUDICIU. — IMPRUDENTA SAU NEGLIJENȚA RECLAMANTULUI. — ART. 1000 DIN CODUL CIVIL.

Prezumțiunea de culpă pe care se întemeiază răspunderea din art. 1000 c. civil, nu ridică proprietarului lucrului care a cauzat prejudiciul dreptul de a proba că nu a putut să împedice faptul prejudiciabil sau că el se datorește imprudenței sau neglijenței reclamantului, și că prin urmare nu poate fi obligat la nici o despăgubire.

No. 108.— Respins, ca nefondat, recursul făcut de Stelian Răducanu contra deciziei Curței de apel din București, secția II, cu No. 122 din 1909, dată în proces cu Societatea Română de produse chimice din Valea-Călugărească.

S'au ascultat: d-l avocat N. I. Brezeanu, în desvoltarea motivelor de casare; d-l avocat N. G. Saita, în combateri.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului de casare invocat:

I. «Rea interpretare și violarea art. 1000 alin. 1 cod. civ., după care reclamantul care a dovedit raportul dintre cauză și efect este dispensat de orice altă dovadă pentru a obține repararea prejudiciului cauzat.

II. «Exces de putere și violarea art. 998 și urm. c. civil. Am dovedit instanțelor de fond că culpa direcțiunii fabricii constă în faptul mărturisit, de a mă fi lăsat singur la supravegherea mării, care de ordinar eră servită de doi lucrători; că, afară de aceasta, scoaterea materiilor străine din pirită cu scoaba de fier se făcea în baza ordinilor superiorilor pentru a căpăta o economie de timp și combustibil; că, numai după întâmplarea acestui accident, s'au luat dispozițiuni noi pentru oprirea mării, și trecând peste toate aceste mijloace, instanțele de fond atribue responsabilității noastre ivirea accidentului».

Având în vedere decizia adusă în recurs, din care rezultă că recurentul Stelian Răducanu a chemat în judecată la tribunalul Prahova pe Societatea Română de produse chimice din Valea-Călugărească, intimată în acest recurs, ca să fie condamnată să-i plătească ca despăgubire suma de lei 5000, pentru faptul că fiind lucrător la fabrica numitei societăți, însărcinat ca să scoată cu o scoabă

afară corpurile străine din aparatul de măcinat pirită, pe când făcea această lucrare, mașina i-a apucat mâna dreaptă, zdrobindu-i cu desăvârșire două degete, iar un al treilea deget i-a rămas anchilozat tot din cauza acestui accident; că tribunalul respingând această acțiune ca nefondată și recurentul făcând apel, Curtea de fond și-a însușit faptele și motivele din sentința tribunalului și a respins apelul ca nefondat;

Considerând că răspunderea din art. 1000 c. civil, pe care recurentul își întemeiază acțiunea sa, răspundere de care este ținut proprietarul unui lucru pentru prejudiciul cauzat unei persoane prin acel lucru, repauzând pe prezumțiunea legală de culpă din partea proprietarului, reclamantul în despăgubire are să probeze numai că a suferit o pagubă, fără să fie obligat să stabilească culpa proprietarului lucrului, această culpă fiind presupusă; că, însă, prezumțiunea de culpă nu ridică proprietarului dreptul d'a proba că n'a putut să împedice faptul prejudiciabil sau că el se datorește imprudenței sau neglijenței reclamantului în despăgubire, și că prin urmare nupoate fi ținut de despăgubire către reclamant;

Considerând că, în speță, întrucât ambele instanțe de fond constată că nici o culpă nu se poate imputa întimatei societăți, și că accidentul nu se datorește decât imprudenței recurentului, instanțele de fond n'au interpretat rău și n'au violat nici unul din textele de lege invocate prin motivul de recurs, și nici n'au comis vre-un exces de putere respingând ca nefondată acțiunea recurentului, prin urmare motivele de casare invocate sunt neîntemeiate;

Că astfel fiind, recursul se găsește nefondat și ca atare urmează să fie respins.

Pentru aceste motive, respinge.

Observație.— Publicăm mai sus o decizie importantă a Curței de casație, împreună cu trei decizii străine, asupra aceleiaș chestii, și anume, asupra responsabilității omului *cu privire la lucruri*.

Art. 1000 § 1 final, cuprinde câteva cuvinte prietoare la responsabilitatea pentru lucruri, care, după cum observă Planiol, au trecut neobservate. Acest text dispune, în adevăr, că suntem, între altele, *responsabili de lucrurile se sunt sub paza noastră*.

Chestiunea este însă de a se ști dacă proprietarul sau păzitorul unui lucru (animal sau lucru neînsușit) este de drept responsabil de faptul dăunător cauzat de acest lucru, sau dacă spre a fi declarat responsabil, trebuie ca o culpă să fie stabilită ori presupusă contra lui?

Această chestiune este foarte controversată.

1° După o teorie nouă în doctrină și în jurisprudență, necunoscută de autorii codului și de Pothier, susținută mai cu seamă de Josserand și de Saleilles, admisă și la noi de Curtea din București și de tribunalul Iași¹⁾, proprietarul unui lucru ar fi responsabil *ob rem*, în calitatea sa de proprietar, independent de orice culpă dovedită sau presupusă.

2° După un alt sistem, consacrat prin deciziunea Curței de casație ce adnotăm, proprietarul lucrului dăunător este responsabil de drept, *in baza unei culpe presupuse*, stabilită în contra lui de art. 1000 C. civ., însă această prezumpție poate fi răsturnată prin dovedirea din partea pârâtului a cazului fortuit sau a culpei victimei²⁾.

3° În fine, după al treilea sistem, singura calitate de proprietar nu poate da loc la responsabilitatea statornicită de art. 1000, nici o prezumpție de culpă neexistând în specie în contra lui, el neputând deveni responsabil decât *prin constatarea unei culpe în contra lui*³⁾.

Care din aceste teorii este cea adevărată? Teoria nouă a responsabilității *ob rem*, cam îndrăzneată, trebuie s'o recunoaștem, stârnită de unii autori moderni, nu prinde rădăcini, deși jurisprudența o consacră câteodată, pentru că ea n'a putut fi aceea a redactorilor codului. Acest sistem nu

1) Vezi *Dreptul* din 1907, No. 21 și din 1908, No. 34 (ambele cu observ. noastre) Cpr. Tribun. imper. german, Sirey, 87. 4 18 (motive). Vezi în privința ruinei unui edificiu (art. 1002), Cas. fr. D. P. 96. 1. 153 (cu nota lui Appleton) și Sirey, 98. 1. 137 (cu nota lui Bressolles), etc.

2) Vezi Trib. com. din Gand și C. din Besançon, decizii publicate mai la vale, tot în acest număr al *Dreptului*. Cpr. C. Grenoble și Dijon, Sirey, 93. 2. 205; Sirey, 96. 2. 48; Trib. Bourges, D. P. 1900. 2. 289 urm. (cu nota lui Josserand, profesor la facultatea din Lyon); Trib. Marseilles, Sirey, 1904. 2. 87. Vezi și Trib. superior din Colonia (în privința daunei cauzate de un animal); Sirey, 191. 4. 19, etc. Mai vezi C. Amiens și Paris, Sirey, 1908, 2 59; Sirey, 1910, 2. 21; Cas. fr. Sirey, 1910. 1. 17 (cu nota lui Esmein) Vezi în acelaș sens, Laurent, XX, 639; Demolombe, XXXI, 559; T. Hue, VIII, 439; Beudant, *Contrats et obligations*, 1232; Baudry et Barde. *Oblig.*, III, partea 2-a, 2971 (ed. 2-a); Larombière, *Oblig.* V, art. 1384, No. 1; Em. Steyaert, *Revue trimestrielle de droit civil*, II, (anul 1903), p. 124, 125, No. 51, etc.

3) Vezi Trib. civil din Gand, sentință publicată înai la vale tot în acest număr al *Dreptului*. Cpr. C. Bruxelles, Trib. și C. Liège, Sirey, 95. 4. 20; Sirey, 1900. 4. 12 și D. P. 1900. 2 295, precum și alte decizii citate de Beudant, *Contrats et obligations*, pg. 814, nota 3 Vezi asupra acestei controverse, Beudant, *op. cit.*, 1227 urm.; Répert. Sirey, v^o *Responsabilité*, 787, urm.; Pand. fr., v^o *Responsabilité civile*, 1517 urm.

poate fi admis, zice foarte bine Labbé, pentru că el este necunoscut codului civil⁴⁾.

Sistemul culpei aquiliane, care este acel al jurisprudenței franceze și care, la 1871, a fost susținut de Labbé, după care proprietarul lucrului nu este responsabil decât dacă se dovedește o culpă în sarcina lui, conform art. 998 și 999, nu este de natură a satisface cerințele moderne, pentru că dovedirea culpei din partea reclamantului va fi de cele mai multeori foarte greu de făcut. Acest sistem este mai cu seamă inadmisibil astăzi, când progresele industriei moderne înmulțind lucrurile periculoase, adică mașinile menite a înlocui brațele omului, au făcut accidentele mai frecvente.

Sistemul pe care îl credem singur juridic este acel consacrat de Curtea de casație prin decizia ce adnotăm, după care există în specie o prezumpție de culpă în sarcina proprietarului lucrului dăunător, căci art. 1000 § 1 vorbind atât de responsabilitatea ce rezultă din faptul persoanelor pentru care răspundem, *cât și de faptul lucrurilor ce avem sub paza noastră*, a înțeles, de bună seamă, să înființeze această prezumpțiune de culpă în ambele ipoteze. Art. 1002 care, în cazul dărâmării unei clădiri, pune proba lipsei de întreținere sau a viciului de construcție în sarcina reclamantului, trebuie deci să fie restrâns la imobile.

Prin urmare, în caz de daună cauzată printr'un lucru, de exemplu, prin exploziunea unei mașini⁵⁾, reclamantul nu va avea nici o probă de făcut, ci va dovedi numai dauna suferită, pârâtului dela care se cere despăgubirea incumbând sarcina de a stabili că această daună este rezultatul unui caz fortuit sau a unei culpe a victimei accidentului. Acestea ni se par adevăratele principii, și suntem fericit de a putea constata că Curtea de casație le aplică foarte bine în specie, prin importanta deciziune de principiu ce publicăm astăzi.

D. ALEXANDRESCO

4) Labbé, notă în Sirey 1871. 1. 9. Cpr. Planiol, II, 930. — Vezi însă Labbé, observ. asupra unei decizii a Curtei de casație din Belgia (Sirey, 90, 4. 18), care revine asupra primei sale opinii. «Am susținut altă dată, în anul 1871, părerea contrară, zice savantul profesor, legând responsabilitatea de o culpă, însă după o reflexie mai matură și un studiu mai adânc al textului legii, ne-am schimbat părerea, și astăzi acordăm preferința noastră principului de echitate că acel care percepe emolumentele procurate prin întreținutarea unei mașini susceptibilă de a daună pe terții, trebuie să se aștepte la repararea daunei cauzate prin această mașină». Aceasta este o nouă teorie, teoria așa zisă a *riscului*, asupra căreia vezi Baudry et Barde, *Oblig.*, III, partea 2-a, 2972.

5) Cpr. Cas. fr. Sirey, 97. 1. 17 (cu nota lui Esmein) și D. P. 97. 1. 433 (cu nota lui Saleilles).

CURTEA DE APEL DIN IAȘI

SECȚIUNEA II

Audiența dela 5 Decembrie 1908

Președinta d-lui D. Sofian, președinte

Ministerul domeniilor cu A. Fondianer

CONTRACT DE LOCAȚIE.— EXECUTAREA LUI «MANU MILITARI».
 PACT COMISORIU EXPRES.— NEINVOCAREA LUI LA TERMEN.—
 BUNA CREDINȚĂ.— ÎNGĂDUIALA DIN PARTEA PROPRIETARULUI.—
 RENUȚARE.

OFERTĂ REALĂ.— VALIDAREA EI PE CALE ACCESORIE.

1° Locatarul sau arendașul poate cere executarea *manu militari* a contractului de locațiune, adică punerea și menținerea sa în stăpânire, chiar fără voia proprietarului.

2° Când arendașul nu plătește câștiul la termen și proprietarul nu s'a prevalat de pactul comisoriu expres în ziua termenului sau cel mult a doua zi, pentru a desființa de plin drept contractul, el nu o poate face în urmă, fără a nesocoti buna credință ce trebuie să cărmuiască raporturile dintre părți, mai ales atunci când se constată că la termenele anterioare a primit plățile după termen, păsuind pe arendaș.

3° Validarea unei oferte se poate face nu numai prin cerere principală, ci și odată cu acțiunea relativă la raportul juridic dintre părți, ordecâteori consemnarea este un element a însuș dreptului supus justiției.

No. 147. — S'au ascultat: d-nii avocați G. Nether și V. Athanasovici, în dezvoltarea motivelor de apel; d-nii avocați L. Sachelarie și M. B. Cantacuzin, în combateri.

Curtea,

Văzând apelul făcut în termen de către d-l avocat al Statului din județul Iași în numele d-lui Ministru al Agriculturii și Domeniilor Statului, contra sentinței No. 127 din 3 Iunie 1908 a tribunalului Neamț¹⁾, prin care se admite acțiunea introdusă de A. Fondianer, comerciant și arendaș din Piatra-Neamț și se obligă citatul Minister să respecte în totul contractul de arendare cu data de 12 Februarie 1904, intervenit între dânsul și reclamantul Fondianer, relativ la arenda moșiei munții cu cătunul Galu și Pipirigu din județul Neamț, cu toate clauzele și condițiile prevăzute într'ânsul, și ca consecință îl mai obligă a delăsă în deplină stăpânire și folosință a arendașului Fondianer, moșia arendată menționată cu toate drepturile pe care dânsul le-a avut înainte de deposedarea făcută de Minister pe cale administrativă, admițând și executarea provizorie.

Văzând că în urma desbaterilor procesului în apel, motivele apelului Ministerului se reduc la trei: 1) acțiunea lui Fondianer e neadmisibilă întrucât dânsul ca precarist nu are acțiunea posesorie; 2) contractul de arendă e reziliat de drept și Ministerul a fost în dreptul său să expulzeze pe arendaș; 3) consemnarea câștiului

nu e validată și prin urmare fără efect, așa că nici acum nu a depus câștiul care a făcut pe Minister să procedeze în modul descris.

Văzând că Ministerul domeniilor ca orice alt proprietar, este obligat prin contract și prin lege a pune la dispoziție și spre folosința arendașului nemișcătorul arendaș; că neîndeplinindu-și această obligație, poate fi constrâns prin justiție a se ține de convenție, pentrucă în raporturile de drept privat Statul e supus dreptului comun ca orice cetățean, nebucurându-se de nici un privilegiu decât în cazurile anume prevăzute de lege; că în toate raporturile de drept dintre contractanți trebuie să domnească buna credință (art. 970 din codul civil), de aceea și contractul de arendă trebuie să fie executat așa ca să corespundă naturei sale și scopului ce părțile contractante au avut în vedere la încheierea lui; principiile de drept nu pot fi întinse peste marginile dictate de bunul simț, de rațiune și de lege; că teoriile care consacră inicități, orice obârșie ar avea și ori decine ar fi create și susținute, nu trebuie să fie sancționate de justiție, pentrucă dreptatea trebuie dată celui ce o are, nu celui care se adăpostește sub aripele unui principiu de drept exagerat în aplicările lui, sau sub protecțiunea unei teorii care propovăduiește bunul plac a celui mai tare și mai iscusit în manifestarea intenției doloase de a se folosi nepedepsit de buna credință a contractantului său; că în cazul de față nici are ce căută teoria ce se face de către avocații Ministerului, că Fondianer ca precarist nu are acțiune posesorie; pentrucă o asemenea teorie se discută când e vorba de un precarist față de cei de al treilea, cu care prin urmare nu are raporturi juridice cu privire la proprietatea sau posesiunea nemișcătorului asupra căruia își exercită dreptul său precar; că însă dreptul arendașului se bazează pe un contract și acțiunea sa ia naștere din contractul de arendă în virtutea căruia și pe temeiul art. 1420 din codul civil proprietarul este dator; 1) a trăda arendașului sau chiriașului lucrul arendaș sau închiriat; 2) a l' menține în stare de a putea sluji la întrebuintărea pentru care a fost arendaș sau închiriat; și 3) a face ca arendașul sau chiriașul să se poată folosi neîmpiedicat în tot timpul arendărei sau închirierii; că nu este nici o rațiune a se face deosebire între cazul când contractul de arendă nu s'a pus în lucrare și acela când arendașul a fost îndepărtat samavolnicește de proprietar, căci arendașul și într'un caz și celalt cere respectarea contractului, adică predarea și folosința nemișcătorului, indiferent de botezul ce teoreticianii dau acestor acțiuni; că art. 1073 și 1075 din codul civil, privitoare la efectul obligațiilor, își au aplicarea numai în cazurile când creditorul nu poate constrânge pe datornic la executarea obligației, fie că executarea e imposibilă din vre-o împrejurare oarecare în momentul judecării, fie că aducerea ei la îndeplinire s'ar atinge de însăși persoana datornicului și atunci obligația

1) V. această sentință în *Dreptul* No. 20 din 1909 și observația N. R.

se transformă în daune; că în procesul de față nu este cazul a se aplica aceste articole, și dovada cea mai mare este că Fondianer a putut fi pus în stăpânirea și folosința moșiei ce i-a fost arendată; că așa fiind, acest motiv al apelului este nefondat.

Văzând că această arendare s'a făcut sub condiția expresă că, dacă Fondianer nu va plăti la vre-unul din termenile fixate, contractul de arendă va fi reziliat de drept fără somație, punere în întârziere sau judecată și că arendașul va fi îndepărtat de pe moșie pe cale administrativă; că ceace a determinat pe Minister să execute acest pact comisoriu a fost neplata câștiului de 1 Aprilie chiar în ziua de 1 Aprilie 1908; că, în adevăr, Ministerul era și este în drept a rezilia contractul de arendare fără vre-o formă pentru neplata la termen a câștiurilor la oricare din acele termene, însă această voință a sa trebuie s'o exercite și manifeste imediat, cel mult a doua zi de termen și nu mai târziu, căci atunci este o păsuire ale cărei urmări trebuie judecate tot după buna credință a părților contractante; că Ministerul a ordonat administrației financiare de Neamț să închidă partida lui Fondianer tocmai la 30 Aprilie, după ce însă la 25 Aprilie îl înștiințase că i s'a micșorat arenda cu 300 lei; că Fondianer întemeiat pe păsurile anterioare, ceace nu implică vre-o renunțare din partea Ministerului la pactul comisoriu, și pe recunoașterea sa ca arendaș în tot cursul lunii Aprilie, a putut crede că și de astădată Ministerul să mulțumește cu procente de întârziere pentru neplata la timp a câștiului; că executarea pactului comisoriu de către Minister în astfel de împrejurări și îndepărtarea de pe moșie a arendașului pe cale administrativă în zilele de 16 și 17 Mai, sunt surprinderi pentru arendaș, care trebuia încunoștiințat de noua măsură ce a luat de a nu-l mai păsuși; că procederea Ministerului fiind o surprindere a buneii credințe a lui Fondianer, nu poate fi pusă sub scutul principiilor riguroase de drept și a justiției pentru a fi legitimată, că prin urmare și al doilea motiv al apelului nu este întemeiat.

Văzând că Fondianer a somat la 6 Mai 1908 pe Ministerul agriculturii și domeniilor să ordone administrației financiare de Neamț să primească în ziua de 9 Mai câștiul de Aprilie 1908 cu procente de întârziere; că neprimindu-se oferta, Fondianer a consemnat suma de 5045 lei 10 bani, depunând recipisa la corpul portăreilor de Ilfov, potrivit art. 606 pr. civ.; că oferta făcută de Fondianer e valabilă, întrucât în ea se zice că se oferă câștiul de 1 Aprilie 1908 cu procente de întârziere de 6%, prin urmare o sumă determinabilă, iar administrația financiară având ordinul a nu primi plata sub nici un cuvânt, că consemnarea îndeplinește toate cerințele art. 1116 c. civ., că avocații Statului nici au voit să discute cuantumul sumei consemnate la 10 Mai și ale celorlalte sumi depuse posterior ca câștiuri de 1 Iulie și 1 Octombrie; că validarea consemnării se cere pentru a se stabili

judecătorește dacă e bine făcută și cui trebuie încredințată suma consemnată; că Fondianer introducând imediat după consemnare această acțiune, prin care cere respectarea contractului de arendă pe motiv că fără drept Ministerul l'a reziliat pe cuvânt că dânsul nu ar fi plătit la termen câștiul, validarea consemnării urmează a se face odată cu pronunțarea justiției asupra cererii de respectarea contractului, întrucât consemnarea aceasta este un element a însuși dreptului supus justiției; că așa fiind, nu trebuia introdusă o cerere a parte de validare și de vreme ce oferta și consemnarea câștiului de 1 Aprilie 1908 s'au făcut în condițiile legii, și acest al treilea motiv al apelului este nefondat și apelul Ministerului urmează a fi respins ca neîntemeiat.

Văzând că A. Fondianer, pentru a dobândi executarea provizorie a sentinței tribunalului a trebuit să depună o cauțiune de 10.000 lei, că din momentul ce Curtea recunoaște dreptul său de a se bucura de folosința moșiei arendate, cauțiunea urmează a se restitui, întrucât depunerea a rămas fără cauză.

Văzând art. 140 și 146 pr. civ. în privința cheltuelilor de judecată și apreciind le fixează la cifra de 200 lei.

Pentru aceste considerente, redactate de d-l consilier Em. Cernătescu, respinge apelul.

Semnați: D. Sofian, Em. Cernătescu, C. N. Buzdugan.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI TECUCI

Audiența dela 18 Ianuarie 1910

Președința d-lui Gh. Brătianu, judecător de ședință

P. Sakelarie cu Eufrosina Sakelarie

RENȚĂ VIAGERĂ. — CONSTITUIRE CU TITLU ONEROS SAU GRATUIT. — TESTAMENT. — ACTE RECOGNITIVE. — INTEROGATOR. — EXECUTARE VOLUNTARĂ. — ART. 1639 ȘI 1640 C. CIV.

DONAȚIUNE. — NULȚATE DE FORMĂ. — EXECUTARE DE EREZII DONATORULUI. — ART. 1167 ALIN. 3 C. CIV.

1° O rență viageră cu titlu oneros poate derivă dintr'un împrumut cu dobândă, a cărui existență se stabilește prin testament, acte recognitive, interogator și execuția voluntară a obligației.

2° Donațiunea nulă în formă, este valabilă când este executată de erezii donatorului.

Tribunalul,

Asupra acțiunii intentată de Eufrosina A. Sakelarie prin petițiunea înregistrată la No. 10100 din 12 Iulie 1909 și modificată prin petițiunea înregistrată la No. 11183 din 2 Iulie 1909 contra lui Petre Filip Sakelarie din Tecuci spre a se vedea condamnat la plata rentei viagere de 60 lire otomane (1380 lei) anual pe anii 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909 și următorii până la încetarea ei din viață;

Având în vedere lucrările din dosar și susținerile părților din cari se constată că reclamanta Eufrosina A. Sakelarie este fiica defuncților Anastase Sakelarie și a Haidei Sakelarie, născută Giabalexis, și că este soră cu

defunctul Filip Sakelarie, tatăl pârâtului de azi Petre Sakelarie;

Considerând că pentru a se constata validitatea acestei rente, trebuie a se decide mai întâi dacă această rentă este cu titlu oneros sau gratuit;

Considerând că, după art. 1639 și 1640 din codul civil o rentă se poate constitui sau cu titlu gratuit prin donațiune sau testament, în care caz însă ea trebuie să fie făcută în formele prescise de lege pentru asemenea acte, sau cu titlu oneros, în care caz contractul este o vânzare sau un împrumut cu procente, după cum renta a fost stabilită în schimbul unui obiect mobil sau imobil, sau a fost constituită în schimbul unei sume de bani;

Că spre a decide natura operațiunii intervenită între părțile în litigiu, trebuie a ne referi la actele și intențiunile părților;

Având în vedere testamentul Haidei Sakelarie în care spune: «altă avere nu mai am decât cele 5000 galbeni împărătești cari se află în mâinele fiului meu Filip A. Sakelarie, și dintr'însa se va plăti datorile mele de mai jos de 3.300 galbeni persoanelor ce urmează: 1600 galbeni împărătești să dea ficei mele Eufrosina, bani pe cari i-am primit dela dânsa în diferite rânduri și îi datoresc ei fiindcă fiul meu Filip, care întrebuințează cu știrea mea cei mai sus arătați 5000 galbeni în diferite întreprinderi ale sale, nu se înlesnea să 'mi dea bani din capital când aveam nevoie, ci numai dobânzile pe cari mi le trimetea regulat și mi le trimite și acum, dar cari nu erau de ajuns pentru trebuințele mele»;

Că deci în acest testament Haida Sakelarie spune că a împrumutat pe fiul său Filip cu 5000 galbeni împărătești, spre a face diferite întreprinderi, plătindu-i în schimb dobânzile, și că Haida Sakelarie se recunoaște debitoare cu 1600 galbeni ficei sale Eufrosina, reclamanta de azi, care i-a împrumutat această sumă;

Având în vedere și scrisoarea din 1891 a lui Filip Sakelarie către sora sa Eufrosina în care scrie că: «ți-am orânduit suma de 60 lire pe an» precum și declarația din 1896 a lui Petre Sakelarie prin care se obligă a servi o rentă viageră Eufrosinei Sakelarie de 60 lire otomane, pe an, continuând astfel renta pe care o plătea Filip Sakelarie;

Considerând că aceste două acte în cari Filip și Petre Sakelarie zic că continuă a servi renta viageră de 60 lire otomane pe an, și în cari deci se specifică natura și obiectul obligațiunii, fiind niște acte prin cari se recunoaște existența unei obligațiuni contractate prin un titlu anterior, sunt niște acte recognitive prevăzute de art. 1189 din codul civil care zice: «actul de recunoașterea unei datorii, contractate prin un titlu precedent, nu face probă despre datorie și nu dispensează pe creditor de a prezenta titlul original decât în următoarele cazuri: 1) când actul de recunoaștere coprinde cauza și obiectul datoriei, precum și data titlului original, etc.»;

Că chiar dacă în aceste două acte recognitive, n'ar fi

indeplinite toate condițiunile cerute de art. 1189 c. civ. totuși asemenea înscrisuri pot fi luate ca început de dovadă scrisă și complectate prin prezumția trasă din nevoința lui Petre Sakelarie la interogatorului ce i s'a deferit spre a se stabili dacă renta e constituită cu titlu oneros sau gratuit, precum și prin interogatorului deferit de pârât Eufrosinei și în care ea recunoaște că renta este cu titlu oneros derivând dintr'un împrumut;

Că deci dacă ar lipsi cu totul aceste două acte recognitive, faptul necontestat al servirii rentei regulat până la 1904, cade sub prevederea art. 1167 alin. I și II din codul civil care zice că: «în lipsa unui act de confirmațiune sau ratificațiune, este destul ca obligațiunea să se execute voluntar, după epoca în care obligațiunea putea fi valabil confirmată sau ratificată. Confirmațiunea, ratificațiunea sau execuțiunea voluntară, în forma și în epoca determinată de lege, ține loc de renunțare în privința mijloacelor și excepțiunilor ce puteau fi opuse acestui act, fără a se vătămă însă drepturile persoanelor a treia»;

Că dar se stabilește din testament, din actele recognitive, din interogatoare și din confirmațiunea prin execuțiune voluntară existența împrumutului cu dobândă dintre Filip și Haida Sakelarie;

Considerând încă, că în drept fiind asimilate împrumuturile cu dobândă cu constituiri de rentă, cu singura deosebire a lipsei de exigibilitate a capitalului în rente, urmează a se decide că în speță natura contractului dintre Filip și Haida Sakelarie este o rentă constituită cu titlu oneros sub forma unui împrumut cu dobândă;

Considerând că, după art. 774 și 777 din codul civil, coerezii fiind obligați a plăti datorile succesiunii, urmează că și în speță Filip și Petre Sakelarie, ca moștenitori ai Haidei Sakelarie, trebuie să plătească datoria de 1600 galbeni, ce aceasta recunoaște în testament că o are către Eufrosina Sakelarie;

Că Petre Sakelarie, prin declarațiunile din 1896 și 1905 spunând că se obligă a plăti Eufrosinei Sakelarie tot sub formă de rentă viageră a câte 60 lire pe an, urmează a se decide că Petre Sakelarie trebuie să fie obligat a plăti Eufrosinei Sakelarie, prestațiunile anuale exigibile, debitate dar neachitate ale acestei datorii sucesoriale;

Asupra susținerii lui Petre Sakelarie, că renta constituită Haidei de Filip Sakelarie a fost o donațiune cu titlu gratuit care însă ar trebui considerată ca inexistentă, de oarece nu este făcută în formă autentică solemnă după cum cere art. 813 care zice că toate donațiunile se fac prin act autentic;

Considerând că chiar dacă s'ar putea stabili că actul juridic dintre Filip și Haida a fost o donațiune care ar trebui declarată nulă ca nefiind făcută sub forma autentică, totuși o asemenea nulitate nu se mai poate cere, de oarece faptul plății voluntare a rentei făcută până în 1904 de către Petre Sakelarie, ca moștenitor al presu-

pusului donator Filip Sakelarie, cade sub prevederile art. 1167 alin. III, după care «confirmarea sau ratificarea sau execuția voluntară a unei donațiuni, făcută de către erezi, sau reprezentanții donatorului, după moartea sa, ține loc de renunțare atât în privința vițurilor de formă, cât și în privința oricărei alte excepțiuni»;

Având în vedere că dela 30 Mai 1904, data la care a devenit exigibilă prestația rentei pe anul 1904 și până la 12 Iunie 1909, data intentării prezenței acțiunii, implinindu-se cinci ani, urmează a se declara prescrisă prestațiunea rentei de 60 lire otomane (1380 lei) pe anul 1904, conform art. 1907 din codul civil care zice că: «se prescriu prin cinci ani veniturile renditelor perpetue sau pe viață»;

Considerând că se decide că prezenta rentă viageră, este cu titlu oneros derivând dtr'un împrumut cu dobândă, iar nu o rentă cu titlu gratuit sub formă de pensie alimentară, urmează că cererea de a se acorda execuția provizorie trebuie a se respinge, de oarece după art. 129 alin. 7 pr. civ. execuția provizorie se acordă numai pentru «pensiunile sau ajutoarele alimentare»;

Având în vedere că în instanță Eufrosina Sakelarie declarând că își modifică acțiunea, de oarece a primit suma de 1500 lei pe care cere a o scădea din suma de 8280 lei la cât se ridică renta de 1380 lei timp pe de 6 ani, urmează că părâtul Petre Sakelarie să fie obligat la plata sumei de 6780 lei; că prestațiunile rentei pe anii viitori, nefiind exigibile nu pot fi acordate;

Văzând și cererea de cheltueli de judecată, pe cari tribunalul apreciindule le evaluează la 300 lei.

Pentru aceste motive, redactate de d-l magistrat-stagiar Nicolae Iliescu, admite, etc.

Semnați: Gh. Brătianu, V. G. Ionescu.

JURISPRUDENȚA STRAINA

TRIBUNALUL CIVIL DIN GAND

— 16 Decembrie 1909 —

RESPONSABILITATE.— LUCRU NEÎNSUFLEȚIT.— EXISTENȚA UNEI CULPE DIN PARTEA PROPRIETARULUI LUCRULUI.— ART. 1000 § 1 ȘI 1002 C. CIV.

Proprietarul unui lucru nu este responsabil de faptul acestui lucru sau de ruina edificiului său, decât atunci când se dovedește că el a comis o culpă.

(Din *la Flandre judiciaire*).

Observație.— Soluția admisă prin sentința de față de către tribunalul din Gand, este cea consacrată de jurisprudența franceză. Vezi Trib. Cahors și Cas. fr. Sirey, 1902. 2. 52; Sirey, 1902. 1. 212; Sirey, 1903. 1. 524, etc. Ea n'a fost însă admisă de Curtea noastră de casație. Vezi decizia reprodușă mai sus, publicată tot în acest număr al *Dreptului*, adnotată și aprobată de profesorul dela Iași.

S. R.

CURTEA DE APEL DIN BESANÇON

— 15 Decembrie 1909 —

RESPONSABILITATE.— LUCRU NEÎNSUFLEȚIT.— PREZUMȚIE DE CULPĂ.— RĂSTURNAREA ACESTEI PREZUMȚII.— ART. 1000 § 1 IN FINE C. CIV.

Acela sub a cărui pază se găsește un lucru neînsuflețit, care a cauzat daună altuia, răspunde de aceasta daună, în baza prezumției edictată de art. 1384 C. civ. (1000 C. civ. rom.), și această prezumție nu poate fi combătută decât prin dovedirea unui caz fortuit sau a culpei victimei.

(*Pand. Périod. 1910. Bulletin des sommaires, 2, p. 3*).

Observație.— Soluția admisă de Curtea de apel din Besançon a fost consacrată și de Curtea noastră de casație, prin decizia publicată tot în acest număr al *Dreptului*. A se vedea, în această privință, observația care însoțește această din urmă decizie.

S. R.

TRIBUNALUL COMERCIAL DIN GAND

— 8 Ianuarie 1910 —

RESPONSABILITATE.— LUCRU NEÎNSUFLEȚIT.— PREZUMȚIE DE CULPĂ.— ART. 1384 C. CIVIL (1000 C. CIVIL ROMAN).

Responsabilitatea prevăzută de art. 1384 § 1 C. civil (1000 § 1 C. civ. român), nu-și are sorgintea sa într'un delict sau quasi-delict, ci în lege.

Responsabilitatea care derivă din faptul lucrurilor neînsuflețite se întemeiază pe o prezumție legală de culpă în sarcina aceluia sub a cărui pază se găsește lucrul care a produs daună.

(Din *La Flandre judiciaire*).

Observație.— Decizie identică, pronunțată de același tribunal la 28 Septembrie 1901. Vezi *La Flandre judiciaire* din 15 Ianuarie 1902, No. 2, p. 32, cu o însemnată observație semnată *G. Deneus*, grefier la tribunalul comercial din Gand.

O dare se seamă a acestei observații a fost făcută de *Em. Steyaert* în *Revue trimestrielle de droit civil*, anul 1903 (tom. II), p. 124, No. 51. În Belgia și în alte țări nu numai că observațiile ce însoțesc diferitele hotăriri judecătorești sunt citite și apreciate, dar încă acolo se găsesc oameni competenți cari le semnaleză publicului și atrag atențiunea asupra lor. Asemenea lucruri sunt de-o-camdată necunoscute la noi.

S. R.

Constituirea secțiunilor Curței de casație

Conform noiei legi de organizare, secțiunile Inaltei Curți de casație s'au constituit pe ziua de 1 Aprilie, odată cu intrarea în funcțiune a consilierilor noi numiți, după cum urmează:

Prim-președinte d-l G. N. Bagdat.

Secțiunea I: Președinte, d-l Corneliiu R. Manolescu; consilieri: d-nii Dem. Cuculi, M. Iulian, Victor Rômniceanu, Al. Dobriceanu, Sc. Popescu, V. Pretorian, Gr. Stelănescu, I. Stambulescu.

Secțiunea II: Președinte, d-l N. Mandrea; consilieri: d-nii I. Duca, L. Leonțianu, Elef. G. Economu, I. Cerkez, G. Stoicescu, C. Marinescu, G. N. Raicovicianu, G. D. Tăzlaşanu.

Secțiunea III: Președinte, d-l G. P. Petrescu; consilieri: d-nii Ath. C. Kivu, D. Giuvaru, V. Bossy, C. G. Dambovicianu, Panait Ionescu, Anton Suciu, Gh. Flășlen, Th. Crivăț.